מנין שלא יאמר אדם לה' עולה לה' מנחה לה' תודה לה' שלמים ת"ל יקרבן לה' וק"ו ומה זה שלא נתכוון אלא להזכיר שם שמים על הקרבן אמרה תורה קרבן לה' לבטלה על אחת כמה וכמה לימא כתנאי [א]בש"א כינויי כינויין אסורין ובה"א [א]כינויי כינויין מותרין מאי לאו מ"ד כינויי כינויין אסורין קסבר [ב](כינויי) כינויין לשון אומות הן ולמ"ד מותרים קסבר לשון שבדו להן חכמים לא דכולי עלמא כינויין לשון אומות הן וב"ש סברי בהני נמי משתעי אומות ובית הלל סברי בהני לא משתעי אומות ואיבעית אימא ב"ש סברי גזרינן כינויי כינויין משום כינויין וב"ה סברי לא גזרינן כינויי כינויין משום כינויין: ה"ד כינויי כינויין דנדרים תני רב יוסף מקנמנא מקנחנא מקנסנא ה"ד כינויי כינויין דחרם תני מפשאה (א) חרקים חרכים חרפים כינויי כינויין דנזירות תני רב יוסף מחזקנא מנזחנא מפיחנא איבעיא להו מיפחזנא מאי מיתחזנא מאי מיתעזנא מאי אמר ליה רבינא לרב אשי קינמא (קינמא) מאי קונם קאמר או דילמא [ג]קינמן בשם קאמר א"ל רב אחא בריה דרב חייא לרב אשי קינה מאי קינה של תרנגולין קאמר או דילמא לשון דקונם (ב) תיבעי כינויי כינויין דשבועה ה"ד שבואל שבותיאל שקוקאל שבואל בן גרשום משמע אלא שבובאל שבותיאל שקוקאל (ג) מהו אמר שמואל אמר אשיבתא לא אמר כלום אשקיקא לא אמר כלום [ג]קרינשא לא אמר כלום: נדר במוהי הרי אלו כינויין: תניא [ד]רשב"ג אומר האומר [ה]במוהי לא אמר כלום במומתא דאמר מוהי הרי אלו כינויין לשבועה: **מתני'** [ו]האומר (ד) לחולין שאוכל לך לא כשר ולא דכי טהור וטמא נותר ופיגול אסור [ז]כאימרא כדירים כעצים כאשים כמזבח כהיכל כירושלים נדר באחד מכל משמשי המזבח אע"פ שלא הזכיר קרבן ה"ז נדר בקרבן רבי יהודה אומר האומר ירושלים לא אמר כלום:

גמ'

רש"י

מנין שלא יאמר אדם לה' עולה וכו'. דילמא אמר לה' ולא גמר לדיבור זה דלא אמר קרבן וקא מפיק שם שמים לבטלה אלא לכתחילה בעי למימר עולה והדר לה': **כינויי כינויין אסורין.** שאם נדר בכינויי כינויין. דקסבר כינויין דתנן במתניתין לשון אומות הם ומשום הכי אם כינה בלשון אחר מהני לשון אומות חשיב נמי נדר ואסור: **ולמאן דאמר מותר קסבר לשון שבדו להם חכמים.** ומשום הכי מותרים דהני הוא דבדו להן חכמים אסורים אבל אם כינה בלשון אחר דלא בדו להן חכמים מותרין: **בהני נמי משתעי אומות.** והני נמי הוו כינויין עצמן דמתניתין ואסירי: **ובית הלל סברי לא משתעי אומות הכי.** ולאו לשון אומות נינהו ומותרין: **גזרינן כינויי כינויין.** דאסירי אטו כינויין עצמן דמתני' דלשון אומות: **מקנמנא מקנחנא מקנסנא.** דקונם קונח קונס הייני כינויין עצמן אבל נהאי לשון מקנמנא מקנחנא מקנסנא היינו כינויי כינויין: **הני מפשאה.** שם חרם: **חרקייא חרכייא.** כמו חרק חרך: **מיפחזנא מאי מיפחזנא מאי.** דמתחלף במנזחנא מי הוי כינויי כינויין אליבא דמאן דאסר: **או דילמא קינמן קאמר.** ולאו כלום הוא: **שבואל בן גרשום משמע.** דכתיב ושבואל בן גרשום נגיד על האוצרות (דה"א כו) ולא משמע לשון שבועה: **נדר במוהי.** כמו מומתא: **מתני' האומר.** לחבירו לא חולין שאוכל לך (ה) ליהוי מה שאוכל לך אלא קרבן ליהוי אסור: או שאמר לא כשר שאוכל לך לא טהור שאוכל לך או שאמר טמא שאוכל לך או נותר או פיגול בכל הני לשונות הוי נדר ואסור: **כאימרא.** שאמר הרי עלי כאימרא דמשמע כבש תמידין: **כדירים.** כדיר בהמות של קרבן ואית דאמרי כדיר העצים: **כעצים.** משמע כעצי המערכה: **כאשים.** כאשו של מזבח: **או נדר באחד מכל משמשי מזבח.** בכלי המזבח כמזרק או כמחתה אסור באותו החפץ שנדר בו:

גמ'

ר"ן

וב"ה סברי הכי לא משתעי אומות. כלומר דלפי' משתעי הכי ליתיה מעיקר לשון אלא דמנייהו משתבשי בהכי ולאו לישנא הוא. וקיימא לן כר' יוחנן דאמר לשון אומות הם וקי"ל נמי דכנויי כינויין מותרין: **תניא רשב"ג אומר נדר כמוהי לא אמר כלום במומתא דאמר מוהי הרי אלו כינויין לשבועה.** וה"פ דרשב"ג לפרושי מתני' אתא דכי קתני נדר במוהי לא דאמר במוהי בלחוד אלא דאמר במומתא דאמר מוהי כלומר בשבועה שנשבע משה כדכתיב (שמות ב) ויואל משה לשבת את האיש ומש"ה תנן נדר במוהי דאילו אמר שבועה שקוקה במוהי היה משמע דאמר במוהי בלחוד ומש"ה תנן נדר לאשמועינן דבעינן שיזכיר נדרו של משה דהיינו שבועה והיינו דקאמר רבן שמעון בן גמליאל במומתא [דאמר] מוהי. ואית דגרסי במוהי במומתא לא אמר כלום מוהי מומתא הרי אלו כינויין לשבועה וה"פ דרבן שמעון בן גמליאל אתא למימר דאילו אמר בכ"ת לא הוי כינוי לשבועה וכי תנן במוהי לא שיאמר כן עם כ"ת אלא בלא כ"ת ולהכי גירסא הא דלא תנן שבותה שקוקה מוהי ותנן נדר במוהי משום דשבותה שקוקה נגזרים משבועה מה שאין כן במוהי ולפי שהן כינויים חלוקים [הפסיק] ביניהן בנדר:

מתני' לחולין שאוכל לך לכשר לדכי. כולהו בפתחות הלמ"ד קרינן להו ומש"ה אסור דמשתמעי לא חולין אלא קרבן לא כשר אלא אסור לא דכי אלא אסור דאשכחן הכי(ו) גבי היתר כדאמרינן (עדיות פ"ח מ"ד) העיד יוסף בן יועזר על איל קמצא שהוא דכן וקרא נמי כתיב(ז) כל צפור טהורה כלומר מותרת הלכך כי אמר לא כשר ולא דכי אלא אסור קאמר. וכי תימא אלא אסור משום איסור קאמר ולא משום נדר והוה ליה כמתפיס בדבר האסור ולא מיתסר

מסורת הש"ס

א) [תוספתא נזיר רפ"א], ב) טעות הדפוס, ג) [גי' הערוך קורנסא], ד) [תוספתא פ"א], ה) [illegible] רש"ש], ו) [דברים יד].

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַייָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב
2. וְאַתָּה קַח לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְּמָן בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם וּקְנֵה בֹשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם: שמות ל כג

מוסף רש"י

לא כשר ולא דכי. ה"ג כשר לדכי טהור, כלומר שאמר לו כשר מה שאוכל לך, או טהור, אסור לאכול מצלו, שעשאו כהקדש כשר או טהור או טמא, שאין דרך לשון בני אדם להזכיר טומאה וטהרה אלא בקדשים, ולדכי כמו לא דכי, כלומר לא כשר, כדאמרינן העיד יוסף בן יועזר על איל קמצא דכי, כלומר כשר (ראה"ה בשמו).

תוספות

מ"ד **אסור** קסבר לשון אומות הן. וה"ג משתעי אומות מ"ד מותר קסבר לשון שבדו חכמים (בנזיר) כינויי [כינויין] לא בדו: **איבעיא** להו מפיחנא מאי. אדסליק מיניה קאי לכך נקט מפיחנא קודם מפקיחנ' מאי מבדיקנא מאי ולי"ת אמאי לא מיבעיא כמו כן גבי קונם כהפוך האותיות מקימנא מאי וכו' וי"ל כיון שיש מימיין [נ"א עייניין] תוספין יחד אין זה נראה כינוי כלל אבל תימה דה"ל למיבעיא מנקימנא מאי וכו' וי"ל דהא פשיטא דלעולם אות ראשונה לא תזח ממקומה: **רשב"ג** אומר במוהי במומתא לא אמר כלום. פר"י לפי שגרסה שתי תיבות כמו תיבה בפני עצמה פר"י דפליג אתנא קמא דמתניתין דקתני נדר במוהי ודוקא קאמר לשון זה במתני' שאמר במוהי בכ"ת ולפ"ה מהאיך א"כ פליג ארשב"ג דהכא: **לחולין** שאוכל לך. ול"ג לא חולין: **לא** כשר ולא דכי. ר"ל בקרבן לא כשר ולא דכי לכשרות וטהרה לא שייך כ"ח בקרבנות שיש קפידה בטהרתם וכן גבי כשר קרבנות דוקא אמר פסול וכשר דגבי חולין שייך איסור והיתר: **טמא.** תימה למה לי טמא השתא לא דכי מהני לאסור (ו) טמא כ"ש טמא בהדיא וי"ל דפר"ח דדוקא לא דכי שהזכיר טהרה קאמ שייך בקרבנות שצריכין לנהוג בטהרה אבל טמא בהדיא הוי אמינא אדרבא משמע דבר שנוהגים בו טומאה דהיינו חולין קמ"ל דבקרבן טומאה קאמר: **נותר** ופיגול. אע"ג דהוי דבר האסור דמתפיס בעיקר קדושת הקרבן שנעשה נותר ופיגול: **כאימרא.** יש לפרש כאימרא תמידא או נמי ולד חטאת או נמי אילו של אברהם אבינו: **כדירים.** של קרבנות א"נ כדיר של עצים ולפי ששני עניני דיר הן לכך נקט לשון רבים כדירים: **בעצים.** עצי מערכה: **באשים.** הקרבן עצמו קאמר אשה ריח ניחוח ובירושלמי מפרש כעצים שני גזירי עצים כאשים שלהביות של מזבח דאש של מזבח מועלין בו כדאיתא ביומא (דף מו:): **משמשי** מזבח. מפרש בירושלמי כגון מחתה:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"א מהל' נדרים הלכה יז סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רז:

מח ב מיי' פ"ב מהל' שבועות הל' ה טוש"ע יו"ד סי' רלו סעי' י:

מט ג מיי' פ"א מהל' נדרים הל' [יב] יח סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רד:

נ ד מיי' שם הלכה יד סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רד סעי' ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' תני מפשאה חחרקים חרכים וכו' תני רב יוסף מנזקבא מנוחנא: **(ב)** שם דקונם תיבעי. נ"ב עי' לעיל ז. פי' כמו תיקו: **(ג)** שם שקוקאל אמר שמואל כצ"ל ותיבת מהו נמחק: **(ד)** שם במשנה האומר (לחולין שאוכל לך) תא"מ ונ"ב פ"א לא חולין שאוכל: **(ה)** רש"י ד"ה האומר וכו' שאוכל לך לא חולין ליהוי מה שאוכל: **(ו)** תד"ה טמא תימה וכו' מהני לאסור דהוי כאילו אמר טמא כ"ש טמא בהדיא וכו' קאמ דשייך וכו' קמ"ל דבקרבן טמא קאמר:

פירוש הרא"ש

וב"ה סברי. דאין לנו לתפוס אלא עיקר הלשון: תני רב יוסף מקנמנא. ירלה שכך היה מקובל רב יוסף שלשני הספה שבלשונו הלשון מדברים כן וכן הנך לשונות דמפשאה ליה יש שהיו אומרים שהמופלגים בעלות היו המדברים כן: מפשאה. שם חכם: שבואל שבואל בן גרשום משמע. ואין דרך לעשות שבועה בשם של אדם: במוהי לא אמר כלום. שנראה שהכ"ת היא משם התיבה ואין במשמעותיה כלום והיינו טעמא דבמומתא אבל מוהי ומומתא הן כנוין לשבועה דשבועה מתרגמינן מומתא ומוהי דומה למומי וישבע מתרגמינן ולומי: מתני' לחולין שאוכל לך. הלמ"ד נקוד בפתח והוי כמו לא חולין ומשמעו לא חולין אלא קרבן ליהוי מה שאוכל לך: **לא כשר.** משמע לא כשר אלא פסול והיינו קדשים דשייך בהו כשרות ופסלות: **לא דכי.** לא מותר כמו איל קמצא דכן (עדיות פ"ח מ"ד) משמע לא מותר אלא אסור והיינו קדשים אע"ג דנבלה וטרפה נמי אסורין התנן לקמן בפ"ב (דף יח:) דסתם נדרים להחמיר דכיון לדעתו להתפיסו בנדר אמרינן דלדבר הנדור נתכוון: **טהור טמא נותר ופגול אסור.** אם אמר טהור או טמא שאוכל לך דהיינו קדשים שנוהג בהם טומאה וטהרה ואע"ג דתרומה נמי שייך בה טומאה וטהרה סתם נדרים להחמיר: נותר. קדשים שנותרו: פגול. שחשב עליהם בשעת עבודה לאכלם חוץ לזמנן או חוץ למקומן: **אסור.** לפי שהמתחיל בכ"ף הפסיק באיסורא: **כאימרא.** כשלה הקרבן: **כדירים.** כלשכת העלים או כלשכת הטלאים: **כעצים.** שני גזרי עצים: **כאשים.** כקרבנות. ירושלמי כאש המזבח: **כהיכל בירושלים.** קסבר חומת העיר ומגדלותיה משירי הלשכה אתו. ירושלמי כמזבח כקרבנות המזבח כהיכל כקרבנות ההיכל בירושלים כקרבנות ירושלים והכי מסתבר דהא לא קאמר כחומת ירושלים: **באחד מכל משמשי המזבח.** מזרקות מחתות ומלגות: **הרי נדר זה בקרבן.** כאילו התפיס בקרבן וסתם נודר בקרבן מתפיס: **האומר ירושלים.** בלא כ"ף לא אמר כלום:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones